

فصل فی حکم دائم الحدث 99/08/18

درس مآراج فقه مضرت آیت الله مسیحی بوشهری (باعت بولاق)	
موضوع کلی: فصل فی حکم دائم الحدث	تاریخ: ۱۸ آبان ۱۳۹۹
موضوع جزئی: کیفیت نماز خواندن دائم الحدث	صادف به ۲۲ ربیع الاول ۱۴۴۲
سال تحصیلی: 1399-1400	جله: ۲۵

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

فهرست مطالب

بحث در مسأله ۶۳۰ بود. عرض شد که به نظر مرحوم سید (ره)، بر مسلوس و مبטون واجب نیست که برای قضاء تشهد و سجده فراموش شده، وضو بگیرند، بلکه همان وضویی که برای نماز گرفته بود و تشهد و سجده را در آن نماز فراموش کرده بود، برای خواندن قضای تشهد و سجده کفایت میکند، همچنین وضوی نمازی که در آن شک کرده است، برای خواندن نماز احتیاط کفایت میکند، هرچند که احتیاط [مستحب] این است که شخص برای نماز احتیاط دوباره وضو بگیرد، البته باید مراعات شود که فاصله زیادی بین نماز احتیاط و نمازی که خوانده است ایجاد نشود و همچنین، از قبله روی برنگرداند. اما وضوی نماز واجب برای نماز مستحب کفایت نمیکند، بلکه شرط است که شخص برای هر دو رکعت نماز مستحبی که میخواند، وضو بگیرد [، مثلاً اگر شخص بخواند بعد از نماز مغرب نماز غفلیه بخواند باید وضو بگیرد و نمیتواند با وضویی که نماز مغرب را خوانده است، نماز غفلیه را بخواند].

در این بخش از سخنرانی، جناب آقای دکتر محمدعلی باقری، در خصوص وضو گرفتن در نماز احتیاط، توضیح دادند که وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست

نظر مرحوم سید (ره) در رابطه با کفایت وضوی نماز واجب برای نماز مستحب این است که وضویی که شخص مسلوس و مبطون برای نماز واجب گرفته است، برای خواندن نماز مستحبی که بعد از آن میخواند، کفایت نمیکند، بنابراین شخص باید برای نماز مستحبی که میخواند دوباره وضو بگیرد.

در این بخش از سخنرانی، جناب آقای دکتر محمدعلی باقری، در خصوص وضو گرفتن در نماز احتیاط، توضیح دادند که وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست

از آنچه در جلسات گذشته مطرح شد، به دست میآید که بر خلاف نظر مرحوم سید (ره)، به نظر میرسد که در فرض مذکور، لازم نیست که شخص برای نماز مستحب مجدداً وضو بگیرد چون همانطور که گفته شد وضوی شخص مسلوس و مبطون با حدث غیر اختیاری باطل نمیشود و حتی گفته شد که نمازهای متعدد را میتواند با همان وضوی واحد انجام بدهد.

در این بخش از سخنرانی، جناب آقای دکتر محمدعلی باقری، در خصوص وضو گرفتن در نماز احتیاط، توضیح دادند که وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست

شاید دلیل حکم مذکور در کلام مرحوم سید (ره) این باشد که طبق نظر مرحوم سید (ره)، وضو نسبت به نماز واحد به وسیله حدث نقض نمیشود، یعنی وضویی که شخص گرفته است برای انجام نماز واحد کفایت میکند و حدث آن را نقض نمیکند ولی برای نمازهای بعدی باید دوباره وضو بگیرد لذا برای نماز مستحبی که شخص میخواهد بخواند باید مجدداً وضو بگیرد.

در این بخش از سخنرانی، جناب آقای دکتر محمدعلی باقری، در خصوص وضو گرفتن در نماز احتیاط، توضیح دادند که وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست

بنابراین، طبق مبنای مختار، وضوی شخص مسلوس و مبطون با حدث غیر اختیاری باطل نمیشود لذا شخص با همان وضویی که نماز واجبت را خوانده است، میتواند نماز مستحب را نیز بخواند و نیازی به وضوی مجدد نیست، مگر اینکه از انسان حدث اختیاری صادر شود که در این صورت باید دوباره وضو بگیرد، ولی طبق مبنای مرحوم سید (ره) که معتقد است که وضوی شخص مسلوس و مبطون نسبت به نماز واحد مجزی است و اگر حدث غیر اختیاری از او صادر شود همان نماز نقض نمیشود، عرض میشود که شخص برای خواندن نماز مستحبی باید دوباره وضو بگیرد.

در این بخش از سخنرانی، جناب آقای دکتر محمدعلی باقری، در خصوص وضو گرفتن در نماز احتیاط، توضیح دادند که وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست

مساله ۶۳۱: «جب علی السلسوس التحفظ من تعدی یوله یکس فیه فطن أو نحوه و الاحوط غسل الحشفة قبل کلّ صلاة و أمّا الکیس فلا یلزم تطهیر و إن کان أحوط و المبطنون ایضاً إن أمکن تحفظه بما یناسب جب، کما أنّ الأحوط تطهیر المحلّ ایضاً إن أمکن من غیر حرج»[1].

در این بخش از سخنرانی، جناب آقای دکتر محمدعلی باقری، در خصوص وضو گرفتن در نماز احتیاط، توضیح دادند که وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست

به نظر مرحوم سید (ره)، بر مسلوس واجب است که خودش را از تعدّی بولش، به وسیله کبشهای که در آن پنبه و امثال آن هست، حفظ کند و احتیاط [مستحب] این است که قبل از هر نماز سر آلت را بشوید [و بعد آن را در کبشهای که پنبه و امثال آن، در آن قرار داده شده است، قرار دهد] و اما تطهیر کیسه لازم نیست؛ هرچند که احتیاط [مستحب] این است که کیسه را قبل از نماز تطهیر کند. مبطن نیز اگر امکان تحفظ با چیزی که مناسب است را داشته باشد، واجب است که خودش را از تعدّی غائط حفظ کند، کما (اینکه احتیاط [مستحب] این است که اگر تطهیر محل غائط بدون عسر و حرج ممکن باشد، محل غائط را نیز همانند محل بول تطهیر کند.

در این بخش از سخنرانی، جناب آقای دکتر محمدعلی باقری، در خصوص وضو گرفتن در نماز احتیاط، توضیح دادند که وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست و اگرچه وضو گرفتن در نماز احتیاط مستحب است، اما وضو گرفتن در نماز احتیاط واجب نیست

دلیل حکم مذکور، مبتی بر وجوب تحفظ مسلوس از تعدّی بول، اشتراط نماز به طهارت خَیْثیه است– طهارت دو گونه است؛ طهارت حدّثیه که عبارت از وضو، غسل و تیمم است و طهارت خَیْثیه که عبارت از شستن نجاست موجود در بدن یا لباس است– بنابراین، چون طهارت از خَیْث، شرط نماز است بر مسلوس واجب است که بدن و لباس خود را از سرایت و تعدّی نجاست بول، حفظ کند و این تحفظ به این نحو است که سر آلت را در کبشهای که پنبه و امثال آن، در آن هست، قرار دهد تا بول به بدن و لباسش اصابت نکند، در روایاتی؛ مثل حسنه ابن حازم [عَنْ مَقْصُورِ بْنِ خَازِمٍ؛ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع): الزَّجَلُ بَغْتَرِيهِ الْبَوْلُ وَ لَا يَغْدُرُ عَلَيَّ خَيْبِهِ قَالَ: فَقَالَ لِي: «إِنَّا لَمْ يَغْدُرْ عَلَيَّ خَيْبِهِ قَالَهُ أَوْ لِي بِالْغَدْرِ يَجْعَلُ خَرِيطَةً»[2]] و موثقه سماعة [عَنْ سَمَاعَةَ؛ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ أَخَذَهُ تَغَطُّيرٌ مِنْ قُرْجِهِ إِذَا دَمَ وَ إِذَا غَدِرَ، قَالَ: «فَلْيَضَعْ [فِي سَخَةِ «فَلْيَصْنَعْ»] خَرِيطَةً وَ لِيَتَوَضَّأْ وَ كَيْسَلْ، فَإِنَّمَا ذَلِكَ بَلَاءٌ الْبَلَى بِهِ، فَلَا يَحْدُثُ إِلَّا مِنْ الْحَدَثِ الَّذِي يَتَوَضَّأُ مِنْهُ»[3]] امر به قرار دادن پارچه، به همین مطلب اشاره دارد که شخص باید پارچهای را بر روی آلت قرار دهد تا مایع از

تعدّی بول به بدن و لباس شود مگر اینکه گفته شود که اوامری که در روایات آمدهاند ارشادی میباشد و حاکی از این میباشدند که شخص باید مواظب باشد که بدن و لباسش در حال نماز خواندن آلوده نشود و این اوامر، مولوی نیستند تا گفته شود که عدم سرایت بول در فرض مذکور، شرط صحت نماز است زیرا بدن و لباس شخص مورد نظر [سلوس] غالباً

بول

به

بدن

و

لباس

شود

مگر

اینکه

گفته

شود

که

اوامری

که

در

روایات

آمدهاند

ارشادی

میباشدند

و

حاکی

از

این

میباشدند

که

شخص

باید

مواظب

باشد

که

بدن

و

لباسش

در

حال

نماز

خواندن

آلوده

نشود

و

این

اوامر،

مولوی

نیستند

تا

گفته

شود

که

-

-

عدم سرایت بول در فرض مذکور، شرط صحت نماز است زیرا بدن و لباس شخص مورد نظر

[مسئوس]

غالباً

نحس است و اینگونه نیست که با یک بار شستن، مسأله حل شود لذا امری که در دو روایت مذکور، آمده است، ارشادی است.

تنها چیزی که ممکن است که گفته شود این است که مسأله لزوم تحفظ و تخفیف نجاست به حسب مقدور، مورد نظر شارع است، یعنی هر چه نجاست کمتر باشد، بهتر است و در نتیجه، شخص با نجاست کمتری نماز میخواند و این به خاطر عموم ادله مانعیت نجاست برای نماز است لذا هر چه انسان بتواند نجاست را تخفیف بدهد و نجاست کمتری به بدن و لباسش سرایت کند با ادله مانعیت نجاست برای نماز سازگاری بیشتری دارد، در نتیجه تا جایی که ممکن است شخص باید نجاست را برطرف کند و با نجاست کمتری نمازش را بخواند. و روایات نیز به همین مطلب اشاره دارند.

مرحوم صاحب جواهر (ره) فرموده است که بر مسئوس لازم است که از تعدی نجاست به بدن یا لباسش تحقّق کند؛ به این صورت که آلت را در پارچه‌ای یا کپسهای قرار دهد و جماعتی از اصحاب نیز به این مطلب تصریح کرده‌اند، بلکه در جامع المقاصد به تمام اصحاب نسبت داده شده است و حتی بر این مسأله [وجوب تحفظ از تعدی نجاست به بدن یا لباس] ادعای اجماع شده است، مؤید این مطلب، احتیاط در عبادات است، یعنی احتیاط کردن در عبادات موافقتر با مراد است[4].

سؤال: وظیفه شخص نسبت به شستن حشفه (سر آلت) چیست؟

پاسخ: مرحوم سید (ره) فرموده است که احتیاط مستحب این است که شخص قبل از نماز حشفه را بشوید، ولی نظر مختار این است که آقای عدم وجوب شستن حشفه است چون در روایاتی که در این رابطه وارد شده‌اند [یا اینکه در مقام بیان بوده‌اند] هیچ تعرضی نسبت به شستن حشفه مطرح نشده است و از اینکه تعرضی نسبت به شستن حشفه در این روایات مطرح نشده است، نتیجه گرفته میشود که شستن حشفه و محل نجاست لازم نیست، لکن از باب اینکه احتیاط در هر حالتی نیکو است، شستن حشفه قبل از نماز منعی ندارد.

مرحوم آیت الله خویی (ره) فرموده است که نجاستی که در اتاء نماز عارض میشود چه بول باشد و چه غائط باشد، مانعینی ایجاد نمیکند و این به خاطر امری است که در روایات آمده است که شخص پارچهای را بر محل قرار میدهد و همانگونه که در روایت منصور بن حازم [که ذکر شد] آمده است «فَالَّذِي أَوَّلَى بِالْعَذْرِ يَجْعَلُ غَرِيطَةً»، خداوند تعال اولی به پذیرش عذر است نسبت به کسی که قدرت بر حبس بول ندارد، لازم نیست که شخص در اتاء نماز بول یا غائط را ازاله کند.

اما آیا ازاله نجاست قبل از نماز لازم است یا لازم نیست؟

عرض میشود که مقتضای اطلاعات ادله دال بر اشتراط طهارت بدن و لباس نمازگزار، وجوب ازاله نجاست است و عفو از نجاست قبل از شروع نماز، به حسب روایات ثابت نیست و اگر عفو مطرح شده است به اتاء نماز مربوط میشود، یعنی اگر در اتاء نماز بول و غائط از مسئوس و میطون خارج شود و تطهیر آن برای شخص عُسر و حرج داشته باشد، تطهیر آن واجب نیست و اینکه در رابطه با مسئوس و میطون به عدم انتفاض طهارت به وسیله بول و غائط حکم شد، به معنای عفو از نجاست قبل از شروع نماز نیست.

«الحمد لله رب العالمین»

^[1] سید محمدکاظم طباطبائی یردی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۹۲.

^[2] شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱، کتاب الطهارة، ابواب نوافض الوضوء، باب ۱۹، ص ۲۹۷، ج ۲.

^[3] همان، باب ۷، ص ۲۶۶، ج ۹.

^[4] محمد حسن، نخبی صاحب الجواهر، جواهر الکلام فی شرح شرائع الإسلام، ج ۲، ص ۳۲۴، ۳۲۵.

^[1] سید محمدکاظم طباطبائی یردی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۹۲.

^[2] شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱، کتاب الطهارة، ابواب نوافض الوضوء، باب ۱۹، ص ۲۹۷، ج ۲.

^[3] همان، باب ۷، ص ۲۶۶، ج ۹.

^[4] محمد حسن، نخبی صاحب الجواهر، جواهر الکلام فی شرح شرائع الإسلام، ج ۱، ص ۳۲۴، ۳۲۵.